

VILNIAUS UNIVERSITETO GYVYBĖS MOKSLŲ CENTRO ATLIEKŲ TVARKYMO TAISYKLĖS

1. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus universiteto Gyvybės mokslų centro atliekų tvarkymo taisyklių (toliau – Taisyklės) paskirtis – reglamentuoti Vilniaus universiteto (toliau – VU) Gyvybės mokslų centro (toliau – GMC) atliekų tvarkymo organizavimo procesą.

2. Šios Taisyklės nustato GMC mokslinių ir mokomųjų laboratorijų (toliau – laboratorijos) atliekų tvarkymo (kenksmingumo pašalinimo, rūšiavimo, pakavimo, ženklinimo, surinkimo, saugojimo, apskaitos ir išgabavimo iš GMC tvarką bei pavojingų ir kitų atliekų tvarkymo saugos) reikalavimus.

3. Šios Taisyklės parengtos atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo įstatymo, Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 1999 m. liepos 14 d. įsakymu Nr. 217 (toliau – Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo taisyklės), Darbuotojų apsaugos nuo biologinių profesinės rizikos veiksnių poveikio darbe nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. 80/353, Darbuotojų apsaugos nuo cheminių veiksnių darbe nuostatų bei Darbuotojų apsaugos nuo kancerogenų ir mutagenų poveikio darbe nuostatų, patvirtintų Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro ir sveikatos apsaugos ministro 2001 m. liepos 24 d. įsakymu Nr. 97/406, Veterinarinių medicininių atliekų tvarkymo reikalavimų, patvirtintų Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2012 m. liepos 20 d. įsakymu Nr. B1-562, ir kitų Lietuvos Respublikos teisės aktų, reglamentuojančių atliekų tvarkymą, nuostatas.

4. Taisyklės netaikomos tvarkant:

4.1. radioaktyviausias atliekas;

4.2. šalutinius gyvūninius produktus. Darbuotojai, dirbantys su bandomaisiais gyvūnais, vadovaujasi 2005 m. kovo mėn. 23 d. VMVT direktoriaus įsakymu patvirtintais „Šalutinių gyvūninių produktų ir jų gaminių tvarkymo ir apskaitos reikalavimais“ ;

4.3. buitines (komunalines) atliekas.

5. Taisyklėse naudojamos šios sąvokos:

5.1. **Atliekos** – medžiaga ar daiktas, kurių turėtojas atsikrato, ketina ar privalo atsikratyti.

5.2. **Atliekų darytojas** – asmuo, dėl kurio veiklos susidaro atliekų.

5.3. **Antrinės žaliavos** – tiesiogiai perdirbti tinkamos atliekos ir perdirbti tinkamos iš atliekų gautos

medžiagos.

5.4. **Atliekų rūšiavimas jų susidarymo vietoje** – atliekų atskyrimas jų susidarymo vietoje atsižvelgiant į jų rūšį ir pobūdį, siekiant jas atskirai surinkti.

5.5. **Atliekų tvarkymas** – atliekų rūšiavimas jų susidarymo vietoje, surinkimas, pakavimas, ženklavimas, pradinis apdorojimas (kenksmingumo pašalinimas) ir laikinas laikymas įstaigoje.

5.6. **Aštrios atliekos** – sveikatos priežiūros veiklai vykdyti nebetinkamos priemonės ir instrumentai, kuriais galima į(si)pjauti, į(si)durti, su(si)žeisti ar nuo jų už(si)krėsti.

5.7. **Autoklavavimas** – atliekų nukenksminimas autoklave, trunkantis 20 min, kai yra 1 atmosferos slėgis ir vandens garų temperatūra 121°C.

5.8. **Biocidas** – veikliosios medžiagos ir (ar) preparatai, skirti sunaikinti, sulaukyti, nukenksminti, išvengti poveikio arba kitokiu būdu kontroliuoti bet kurį kenksmingą organizmą cheminėmis arba biologinėmis priemonėmis. Biocidas turi turėti galiojantį Nacionalinio visuomenės sveikatos centro (NVSC) išduotą Biocidinio produkto autorizacijos liudijimą ir būti registruotas NVSC biocidinių produktų duomenų bazėje, pasižymėti aplinkai ir žmonių bei gyvūnų sveikatai palankiomis savybėmis. Biocidai neturi daryti jokio nepriimtino poveikio žmonių ir gyvūnų sveikatai ar aplinkai.

5.9. **Cheminės atliekos** – laboratorijoje naudojamos cheminės medžiagos, tirpikliai, dezinfektantai, sunkiųjų metalų turinčios medžiagos, baterijos ir akumuliatoriai.

5.10. **Dezinfekcija** – daugelio arba visų mikroorganizmų, išskyrus kai kurių bakterijų sporas, sunaikinimas aplinkoje fizinėmis ir cheminėmis priemonėmis.

5.11. **Ekskretai** – iš gyvūnų organizmų išskiriami (šalinami) medžiagų apykaitos produktai, daugiausia šlapimas ir išmatos.

5.12. **Farmacinės atliekos** – pasibaigusio galiojimo, nepanaudoti ar užteršti vaistiniai preparatai, antibiotikai ir jų tirpalai.

5.13. **Genetiškai modifikuotas organizmas (GMO)** – bet koks organizmas, kurio genetinė medžiaga buvo pakeista genetinės inžinerijos metodais.

5.14. **Genetiškai nemodifikuotas organizmas (ne GMO)** – bet koks organizmas, kurio genetinė medžiaga nebuvo pakeista genetinės inžinerijos metodais.

5.15. **Infekuotos atliekos** – tai atliekos užterštos žmogaus ar gyvūnų medžiaga ir skysčiais, kurių rinkimui ir šalinimui taikomi specialūs reikalavimai, kad būtų išvengta infekcijos.

5.16. **Kodas** – atliekos rūšiai suteikiamas žymėjimas, nurodantis atliekos kilmę ir rūšį. Po atitinkamos atliekos nukenksminimo suteikiamas naujas kodas, žymintis apie atliekos nukenksminimą. Skaitinis kodas, pažymėtas žvaigždute (*), reiškia, kad atliekos pavojingos.

5.17. **Komunalinės atliekos** – buitinės (buityje susidarancios) ir kitokios atliekos, kurios savo pobūdžiu ar sudėtimi yra panašios į buitines atliekas.

5.18. **Laikinas atliekų saugojimas** – pavojingųjų atliekų laikymas ne ilgiau kaip šešis mėnesius, o nepavojingųjų atliekų – ne ilgiau kaip vienerius metus šių atliekų susidarymo vietoje iki jų surinkimo,

paruošiant atliekas išvežti į atliekų naudojimo ar šalinimo įrenginį.

5.19. **Neinfekuotos atliekos** – tai atliekos neužterštos žmonių ir gyvūnų medžiagomis ir skysčiais, genetiškai modifikuotais ir nmodifikuotais organizmais, ir kurių rinkimui ir šalinimui netaikomi specialūs reikalavimai, kad būtų išvengta infekcijos.

5.20. **Pavojingos atliekos** – atliekos, kurios pasižymi viena ar keliomis pavojingomis savybėmis, nurodytomis 2014 m. gruodžio 18 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 1357/2014, kuriuo pakeičiamas Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/98/EB dėl atliekų ir panaikinančios kai kurias direktyvas III priedas (OL 2014 L 365, p. 89), priede ir 2017 m. birželio 8 d. Tarybos reglamento (ES) 2017/997, kuriuo iš dalies keičiamos Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/98/EB III priedo nuostatos dėl pavojingos savybės HP 14 „ekotoksiškumas“ (OL 2017 L 150, p. 1), 4 priede.

5.21. **Pavojingų atliekų saugykla** – įstaigos patalpa arba vieta supakuotoms pavojingoms atliekoms laikinai laikyti.

5.22. **Saugos duomenų lapas** – tai nustatyto turinio informacija apie pavojingą cheminę medžiagą ir mišinį (preparatą), kuria remiantis galima imtis reikalingų priemonių, susijusių su žmonių sveikatos apsauga, sauga darbo vietoje ir aplinkos apsauga.

5.23. **Sunkieji metalai** – kaip pavojingosios medžiagos klasifikuojami stibis, arsenas, kadmis, chromas (VI), varis, švinas, gyvsidabris, nikelis, selenas, telūras, talis ir alavas, taip pat šių metalų junginiai.

5.24. **Šalutiniai gyvūniniai produktai** – gyvūnų kūnai arba jų dalys, gyvūniniai produktai arba kiti iš gyvūnų gauti produktai, neskirti vartoti žmonėms, taip pat oocitai, embrionai ir sperma, mėšinių ir skerdyklų atliekos, kraujas, plunksnos, pūkai, vilna, kailiai ir odos, gyvūnų gaišenos, mėšlas ir kt.

5.25. **Vežėjas** – asmuo, kuris priima atliekas iš jų turėtojo, jas veža bei perduoda atliekų naudotojui ar šalintojui.

5.26. **Veterinarinės atliekos** – gyvūnų sveikatos priežiūros ir su ja susijusių mokslinių tyrimų atliekos.

5.27. **Veterinariinių atliekų darytojas** – asmuo, teisės aktų nustatyta tvarka Lietuvos Respublikoje vykdomas veiklą, dėl kurios susidaro arba jau susidarė veterinarinės atliekos.

6. Šios Taisyklės privalomos visiems GMC darbuotojams, studentams ir kitiems asmenims, atliekantiems darbus laboratorijose, kurių veikla susijusi su atliekų susidarymu.

2. GMC SUSIDARANČIOS ATLIEKOS IR JŲ GRUPĖS

7. GMC susidarančių atliekų klasifikacija ir tvarkymo schema pateikta šių Taisyklių 1 priede.

8. GMC veikloje susidaro šios pavojingos atliekos ir jų grupės:

8.1. **Infekuotos atliekos** (kodas: 18 01 03*):

8.1.1. skystos (kraujas, kraujo produktai, seilės ir kt.);

8.1.2. panaudoti aštrūs daiktai (adatos, švirkštai su pritvirtintomis adatomis, atsiurbėjai, skalpeliai

lancetai, chirurginiai gražtai, endodontinės adatėlės, lašinės sistemos ir kt.);

8.1.3. anatominė medžiaga (audiniai, įvairūs ėminiai, autopsijos, biopsijos bandiniai ir kt.);

8.1.4. krauju ir (ar) kitais žmogaus ir gyvūnų kūno skysčiais ir ekskretais suteršti, išskyrus asmens higienos priemonės, gaminiai: kieti gaminiai (lašinės sistemos, vakuuminės kraujo paėmimo sistemos ir pan.), plastikinės vienkartinės darbo priemonės, medicininės pirštinės, vienkartiniai operaciniai chalatai, operaciniai apdangalai, rankšluosčiai, servetėlės, šluostės, vienkartinė apranga, tamponai, tvarsčiai, permirkę krauju ir kita potencialiai infekuota biologine medžiaga;

8.2. **Genetiškai modifikuoti organizmai (GMO)** (kodas: 18 01 03*): prokariotai (virusai ir bakterijos), eukariotai (mielės, eukariotinių ląstelių linijos, augalai):

8.2.1. GMO kultūros, jų suspensijos, supernatantai po organizmų ląstelių ir/ar virusų pašalinimo;

8.2.2. GMO užterštos plastikinės ir kitos vienkartinės darbo ir saugos priemonės;

8.2.3. GMO užteršti stikliniai indai (be skystos atliekos);

8.2.4. GMO ant kietų, įskaitant agarizuotas, terpių kartu su plastiko lėkštele ar kitu plastiko indu;

8.3. **Genetiškai nemodifikuoti organizmai** (kodas: 18 01 03*): prokariotai (virusai, bakterijos) ir eukariotai (mielės, eukariotinių ląstelių linijos, augalai):

8.3.1. organizmų kultūros, jų suspensijos, supernatantai po organizmų ląstelių ir/ar virusų pašalinimo;

8.3.2. organizmais užteršti stikliniai indai (be skystos atliekos);

8.3.3. užterštos plastikinės ir kitos vienkartinės darbo ir apsaugos priemonės;

8.3.4. organizmai ant agarizuotų terpių kartu su plastiko lėkštele ar kitu plastiko indu;

8.4. Neinfekuotos atliekos (kodas: 18 01 04):

8.4.1. panaudotos vienkartinio naudojimo plastikinės darbo priemonės: Eppendorf tipo mėgintuvėliai, antgaliai, eukariotinių ląstelių auginimui skirti flakonai, plokštelės, pipetės ir kt.;

8.4.2. nepanaudotos vienkartinio naudojimo plastikinės darbo priemonės;

8.4.3. panaudoti ir nepanaudoti vienkartiniai gaminiai (rankšluosčiai, servetėlės, šluostės, pirštinės, prijuostės, vienkartinė apranga, lašinės sistemos, plastikiniai švirškštai (be adatų), paėmėjai ir kt.);

8.4.4. aštrūs daiktai (kodas: 18 01 01): nenaudoti netekę sterilumo švirškštai su pritvirtintomis adatomis, adatos, skalpeliai, lancetai, chirurginės adatos, gražtai, siurbliai, stiklo duženos ir kt.;

8.5. Farmacinės atliekos:

8.5.1. citotoksiniai arba citostatiniai vaistai, įskaitant antibiotikus ir jų tirpalus (kodas: 18 01 08*);

8.5.2. kiti vaistai, įskaitant anestetikus ir jų pakuotes, nenurodyti kodais 18 02 07* ir 18 01 08* (kodas: 18 01 09).

8.6. Cheminės medžiagos, kuriose yra pavojingų medžiagų (kodas: žmogaus 18 01 06*, gyvūnų 18 02 05*):

8.6.1. nepanaudotos kietos, įskaitant agarizuotas su lėkštele, ir skystos GMO ir ne GMO auginimo terpės su antibiotikais;

8.6.2. cheminės medžiagos, turinčios žmogaus ir gyvūnų atliekų;

8.6.3. GMO ir ne GMO užterštos atliekos, sumaišytos su pavojinga chemine medžiaga, kurios kitu būdu negalima nukenksminti;

8.6.4. formaldehidas ar kita cheminė medžiaga, skirta valyti įrangą arba konservuoti pavyzdžiams, dezinfekuoti skystoms infekuotoms atliekoms.

8.7. Cheminės atliekos:

8.7.1. etidžio bromidu ir kitais dažais dažyti ir nedažyti agarozės geliai (kodas 16 05 06*);

8.7.2. etidžio bromido tirpalai ir etidžio bromido surinkėjai – filtrai, sorbentai (kodas 16 05 06*);

8.7.3. dažyti ir nedažyti poliakrilamido geliai (kodas 16 05 06*);

8.7.4. nepanaudoti nustatymo ir diagnostikos rinkiniai, jų sudėtinės dalys ir likučiai, nepanaudoti vakutaineriai (be adatų) ir kt (kodas 16 05 06*);

8.7.5. fotografiniai chemikalai: fiksažas ir ryškalas (kodas 16 05 06*);

8.7.6. vakuuminių pompų alyva (16 05 06*);

8.7.7. tirpalai, kurių sudėtyje yra oksidantai: kalio permanganatas (KMnO_4) ir kalio dichromatas $\text{K}_2\text{Cr}_2\text{O}_7$; redukavimo agentai: natrio bisulfatas (NaHSO_4) ir natrio sulfitas (Na_2SO_3) ir kt. (16 05 06*);

8.7.8. pakuotės, kuriose yra pavojingųjų medžiagų likučių arba kuriomis užteršta vienkartinis plastikas, stiklinės, medinės, metalinės, aliumininės pakuotės, užterštas kartonas, popierius, tekstilė, stiklas ir kt. (kodas 15 01 10*);

8.7.9. atliekos, kuriose yra sunkiųjų metalų (kodas 06 04 05*);

8.7.10. kietosios druskos ir tirpalai, kuriuose yra sunkiųjų metalų (kodas 06 03 13*);

8.7.11. atliekos-tirpalai, kuriose yra gyvsidabrio (kodas 06 04 04*);

8.7.12. kietosios ir skystosios atliekos iš radioaktyvių atliekų saugyklos, kurios pagal Lietuvos higienos normos HN 73:2018 aprašus priskiriamos prie neradioaktyvių atliekų kategorijos (kodas 16 05 06*);

8.7.13. nereikalingos neorganinės cheminės medžiagos, kurių sudėtyje yra pavojingųjų medžiagų arba kurios iš jų sudarytos (kodas 16 05 07*);

8.7.14. nenaudojamos organinės cheminės medžiagos, kurių sudėtyje yra pavojingųjų medžiagų arba kurios iš jų sudarytos (kodas 16 05 08*);

8.7.15. kitos nebenaudojamos cheminės medžiagos (kodas 16 05 09);

8.7.16. organiniai halogenintieji tirpikliai, plovimo skysčiai ir motininiai tirpalai (kodas 07 01 03*);

8.7.17. kiti organiniai tirpikliai, plovimo skysčiai ir motininiai tirpalai (kodas 07 01 04*);

8.7.18. halogenintosios distiliavimo nuosėdos ir reakcijų likučiai (kodas 07 01 07*);

8.7.19. kitos distiliavimo nuosėdos ir reakcijų likučiai (kodas 07 01 08*);

8.7.20. halogenintieji filtrų papločiai ir panaudoti absorbentai (kodas 07 01 09*);

8.7.21. kiti filtrų papločiai ir panaudoti absorbentai (kodas 07 01 10*);

8.7.22. spausdintuvo kasetės, spaustuvinio dažiklio atliekos, kuriose yra pavojingųjų medžiagų (kodas 08 03 17*);

8.7.23. švino akumulatoriai (kodas 16 06 01*);

8.7.24. kitos baterijos ir akumulatoriai (kodas 16 06 05);

8.7.25. atliekos, kuriose yra tepalų (kodas 16 07 08*);

8.7.26. dienos šviesos lempos ir kitos atliekos, kuriose yra gyvsidabrio, įskaitant termometrų (kodas 20 01 21*);

8.8. **Dujos slėginiuose konteineriuose** (kodas 16 05 05 – butano, propano ar kitų dujų, mažos talpos balionėliai (~ 240g.).

9. Jei numatoma veikla, dėl kurios atsiranda šių Taisyklių 8 punkte nenurodyta pavojingų atliekų rūšis ar atliekų kiekiai, atitinkamo GMC skyriaus vadovo paskirtas atsakingas už darbų saugos įgyvendinimą darbuotojas, privalo pateikti informaciją apie susidarysiančias atliekas GMC darbuotojų saugos ir sveikatos specialistui. Įvertinęs pateiktą informaciją apie susidarysiančias atliekas, GMC darbuotojų saugos ir sveikatos specialistas priima sprendimą dėl atliekos kodo ir jos tvarkymo būdo priimtimumo.

10. GMC veikloje susidaro šios nepavojingos atliekos – perdirbamos atliekos:

10.1. neužterštas plastikas ir metalas;

10.2. neužterštas stiklas;

10.3. popieriaus ir kartono atliekos.

3. PAVOJINGŲ ATLIEKŲ, SUSIDARIUSIŲ GMC, SURINKIMAS, PAKAVIMAS, ŽENKLINIMAS

11. GMC padaliniuose mokymo ir mokslo tiriamojo darbo metu susidariusias pavojingas atliekas privaloma identifikuoti, vadovaujantis šių Taisyklių 4 Priedu, nustatyti jų sudėtį ir jas deklaruoti atliekų apskaitoje.

12. GMC mokymo ir mokslo tiriamojo darbo metu susidariusias pavojingas atliekas griežtai draudžiama pilti į bendrą GMC kanalizacijos sistemą ir mesti į perdirbamų ir buitinių atliekų talpas.

13. Pavojingos atliekos yra renkamos, rūšiuojamos, vedama jų apskaita, iki išvežimo jos laikomos atliekų saugykloje. Periodiškai, du kartus per metus ar kitais terminais, kuriuos numato Lietuvos Respublikos teisės aktai, pavojingos atliekos priduodamos atliekų vežėjui.

14. Atliekas iš jų susidarymo ir surinkimo vietų išveža išoriniai atliekų tvarkytojai pagal Vilniaus universitete sudarytas atitinkamas sutartis.

15. Už darbų saugos funkcijų įgyvendinimą atsakingais paskirti GMC darbuotojai laboratorijose organizuoja atliekų surinkimą, rūšiavimą, nukenksminimą, ženklimą, tinkamą atliekų supakavimą ir pristatymą į atliekų sandėlį.

16. Saugomos pavojingos atliekos turi būti supakuotos, kad nekeltų pavojaus žmonių sveikatai ir aplinkai:

16.1. pakuotės ar konteineriai turi būti sukonstruoti ir pagaminti taip, kad juose esančios pavojingos atliekos negalėtų išsipilti, išsibarstyti, išgaruoti ar kitaip patekti į aplinką;

16.2. pakuočių medžiagos turi būti atsparios juose supakuotų pavojingų atliekų ir atskirų jų komponentų poveikiui ir nereaguoti su šiomis atliekomis ar jų komponentais;

16.3. pakuotės ir konteineriai bei jų dangčiai ir kamščiai turi būti tvirti ir sandarūs, kad saugojimo,

perkėlimo ar vėavimo metu nesutrūktų, neatsilaisvintų ir neatsidarytų ir juose esančios medžiagos nepatektų į aplinką, atsparūs normalioms transportavimo sąlygoms – vibracijai, temperatūros pokyčiams, drėgmei, atmosferinio slėgio poveikiui;

16.4. visi saugomų ar vėavamų pavojingų atliekų konteineriai ar pakuotės turi būti paženklininti. Ženklinimo etiketės forma pateikta šių Taisyklių 2 ir 3 prieduose;

16.5. pavojingų atliekų ženklinimo etiketė ir joje pateikta informacija turi būti aiškiai matoma, atspari aplinkos poveikiui.

17. GMC laboratorijose aiškiai matomoje vietoje turi būti pateiktas atliekų klasifikavimo sąrašas ir šios Taisyklės.

4. PAREIGOS IR ATSAKOMYBĖS, SUSIJUSIOS SU PAVOJINGŲ ATLIEKŲ TVARKYMU

18. GMC darbų saugos ir sveikatos specialistas:

18.1. su GMC skyriuose paskirtais atsakingais už darbų saugą darbuotojais organizuoja pavojingų atliekų rinkimą, vykdo Taisyklėse nustatytų reikalavimų įgyvendinimo kontrolę;

18.2. rengia susidarančių atliekų sąrašus;

18.3. nustatytais terminais organizuoja periodinį pavojingų atliekų išvežimą;

18.4. kontroliuoja galutinį pavojingų atliekų ženklinimą ir pakavimą;

18.5. periodiškai peržiūri Taisykles, inicijuoja jų atnaujinimą;

18.6. konsultuoja GMC darbuotojus pavojingų atliekų tvarkymo klausimais;

18.7. informuoja apie planuojamas išvežti pavojingas atliekas (pavojingų atliekų kodus, kiekius) Universiteto Finansų departamento Apskaitos skyriaus Turto apskaitos poskyrio duomenų apskaitos specialistus;

18.8. kontroliuoja galutinį vėavamų pavojingų atliekų ženklinimą, pakavimą, vadovaujantis Lietuvos Respublikos atliekų tvarkymo taisyklių reikalavimais. Ženklinimo etiketės forma pateikta Taisyklių 2 ir 3 prieduose.

19. Už darbų saugą GMC skyriuose paskirti atsakingi asmenys:

19.1. savo skyriuose organizuoja tinkamą pavojingų atliekų tvarkymą, pakavimą, ženklinimą, pristatymą į atliekų saugyklą, vadovaujantis galiojančiais Lietuvos Respublikos teisės aktais ir šiomis Taisyklėmis;

19.2. konsultuoja savo skyriuje dirbančius darbuotojus pavojingų atliekų tvarkymo klausimais;

19.3. supažindina su Taisyklėmis skyriuje dirbti pradedančius darbuotojus ir studijuoti pradedančius studentus;

19.4. supažindina su Taisyklėmis studentus mokymo laboratorijose.

5. PAVOJINGŲ ATLIEKŲ TVARKYMAS

20. Infekuotos atliekos surenkamos nukenksminamos ir saugomos vadovaujantis šiomis procedūromis:

20.1. atliekos, aprašytos Taisyklių 8.1.1-8.1.2 punktuose, surenkamos jų susidarymo vietose į geltonos spalvos plastiko konteinerius (Taisyklių 1 priedas), nerūšiuojamos. Surinkimo pakuotės yra vienkartinės ir šalinamos kartu su turiniu. Atliekos, aprašytos Taisyklių 8.1.3 ir 8.1.4 punktuose, surenkamos jų susidarymo vietose, nerūšiuojamos ir surenkamos į infekuotoms atliekoms skirtus maišus. Anatominės atliekos (8.1.3 p.) saugomos žemesnėje nei -18°C temperatūroje. Surinkimo pakuotės papildomos ne daugiau $\frac{3}{4}$ tūrio;

20.2. nukenksminama autoklavuojant kartu su surinkimo konteineriu ar kita pakuote. Po nukenksminimo ant konteinerio užklijuojama etiketė su nukenksmintos atliekos kodu (Taisyklių 2 priedas). Anatominių atliekų (8.1.3 p.) nukenksminti nereikia.

20.3. po nukenksminimo, jei taikoma, atitinkamai pažymėjus, atliekos saugiai išnešamos į pavojingų atliekų saugyklą (žr. šių Taisyklių 6 skirsnį).

21. Genetiškai modifikuotų organizmų atliekos tvarkomos laikantis šių nuostatų:

21.1. GMO kultūrų, jų suspensijų, supernatantų po organizmų ląstelių ir/ar virusų pašalinimas (8.2 p.) ir nukenksminimas galimas dviem būdais:

21.1.1. į plastiko indus ir nukenksminama biocidu;

21.1.2. į talpas nukenksminimui autoklavuojant.

21.2. GMO užteršti stikliniai indai (8.2.3 punktas) nukenksminami praplaunant biocidu arba autoklavuojant.

21.3. GMO užterštų vienkartinių darbo ir apsaugos priemonių (8.2.2 punktas); GMO ant kietų terpių kartu su plastiko lėkštele ar kitu plastiko indu (8.2.4 punktas) atliekos surenkamos į specialius autoklavavimui tinkamus maišus ir nukenksminama autoklavuojant.

21.4. nukenksmintos atliekos, pažymėtos atitinkamu kodu, pristatomos saugojimui į saugyklą.

22. Genetiškai nemodifikuotų organizmų atliekų tvarkymui taikomos šios nuostatos:

22.1. ne GMO kultūrų, jų suspensijų, supernatantų po organizmų ląstelių ir/ar virusų pašalinimo (8.3.1 punktas) surinkimas ir jų nukenksminimas galimas dviem būdais:

22.1.1. į plastiko indus ir nukenksminama biocidu;

22.1.2. į talpas nukenksminimui autoklavuojant;

22.2. ne GMO užterštų stiklinių indų (8.3.2 punktas) nukenksminimas galimas dviem būdais: praplaunant biocidu arba nukenksminant autoklavuojant.

22.3. ne GMO užterštų vienkartinių darbo ir apsaugos priemonių (8.2.2 punktas) ir ne GMO ant kietų terpių kartu su plastiko lėkštele ar kitu plastiko indu (8.2.4 punktas) atliekos surenkamos į specialius autoklavavimui tinkamus maišus ir nukenksminamos autoklavuojant.

22.4. nukenksmintos atliekos, pažymėtos atitinkamu kodu, pristatomos saugojimui į saugyklą.

23. Neinfekuotos atliekos:

23.1. panaudotos ir nepanaudotos vienkartinio naudojimo plastikinės darbo priemonės ir kitos

vienkartinės darbo ir saugos priemonės (8.4.1-8.4.3 punktai) surenkamos į plastiko maišus; nukenksminti nereikia. Paženklinus, pristatoma į atliekų saugyklą;

23.2. panaudoti ir nepanaudoti aštrūs daiktai (8.4.4 punktas) surenkami į geltonos spalvos atsparius pradūrimui konteinerius; nukenksminti nereikia. Paženklinus, pristatoma į atliekų saugyklą.

24. Farmacinės atliekos supakuojamos, kad atliekos nepratekėtų, talpinamos į kartoninę dėžę, paženklinamos ir atiduodamos į atliekų saugyklą.

25. Cheminės medžiagos, kuriose yra pavojingųjų medžiagų, supilamos į sandarias talpas, sudedamos į kartonines dėžes, atitinkamai paženklinamos ir atiduodamos į atliekų saugyklą.

26. Cheminės atliekos:

26.1. etidžio bromidu ir kitais dažais dažyti ir nedažyti agarozės geliai (8.7.1 punktas) surenkami į plastikinį nepralaidų skysčiams, maišą, kuris įklojamas į plastikinę talpą. Prisipildžius, atiduodama į atliekų saugyklą.

26.2. etidžio bromido tirpalai ir etidžio bromido surinkėjai – filtrai, sorbentai (8.7.1 punktas):

26.2.1. vandeninis etidžio bromido tirpalas, supilamas į specialiai pažymėtą plastikinę tarą, kurioje yra dažą sugeriantis ir nukenksminantis sorbentas. Skystos būsenos turinys po nukenksminimo išpilamas į kanalizaciją.

26.2.2. filtratas (ar sorbentas) po panaudojimo atiduodamas kaip pavojinga atlieka į saugyklą.

26.3. dažytos ir nedažytos poliakrilamido gelių (8.7.3 punktas) atliekos surenkamos į plastikinį nepralaidų skysčiams, maišą, kuris įklojamas į plastikinę talpą. Prisipildžius, atiduodama į atliekų saugyklą.

26.4. Skystos, birios, lakios cheminės atliekos turi būti priduodamos į atliekų saugyklą atitinkamai paženklintos, gamintojo pakuotėje arba tokiai medžiagai ar mišiniui pritaikytoje taroje, supakuojant kad atliekos neištekėtų.

26.5. Cheminėmis medžiagomis užteršta pakuotė, vienkartinės darbo priemonės, užterštas popierius paženklinamos ir pakuojamos taip, kad atliekos neištekėtų, nepradurtų pakuotės, negalėtų sudužti ar kitaip patekti į aplinką.

26.6. Visos cheminės atliekos turi būti pakuojamos atskirai pagal cheminių atliekų grupę, priskiriant tinkamą atliekų kodą. Skirtingomis cheminėmis medžiagomis užterštos atliekos negali būti maišomos tarpusavyje.

26.7. Cheminių procesų atliekos rūšiuojamos, pakuojamos ir ženklinamos pagal šių Taisyklių 1 priede esančioje lentelėje pateiktą aprašą.

27. Aerosoliniai konteineriai (8.8 punktas) į atliekų saugyklą priduodami tušti ir atitinkamai paženklinti.

28. Spaustuvinio dažiklio atliekos (8.7.22 punktas) miltelių pavidale surenkamos, supakuojamos į plastikinį maišelį, po to kartoninę pakuotę. Atitinkamai paženklinama. Jei atlieka yra kasetėje, ji priduodama supakuota į kartoninę dėžę. Atlieką ardyti draudžiama.

29. Baterijos, švino ar kiti akumuliatoriai pakuojami į kartoninę dėžę, paženklinami ir priduodami į atliekų saugyklą.

30. Dienos šviesos lempos ir kitos atliekos, kuriose yra gyvsidabrio, įskaitant termometrus, supakuojamos, kad negalėtų sudužti, atitinkamai paženklinama ir priduodama į atliekų saugyklą.

6. PAVOJINGŲJŲ ATLIEKŲ SAUGYKLA

31. Pavojingų atliekų laikino saugojimo saugykla įrengta lauke GMC teritorijoje.

32. Reikalavimai pavojingų atliekų saugyklai:

32.1. dydis atitinka saugomų pavojingų atliekų kiekį per jų saugojimui skirtą laiką (6 mėn.);

32.2. sienos lengvai valomos ir dezinfekuojamos, o grindys lengvai valomos ir dezinfekuojamos, nepralaidžios vandeniui, tvirtos;

32.3. patalpa įrengta užtikrinant apsaugą nuo teršalų patekimo į aplinką;

32.4. yra atitinkamas kiekis gesinimo priemonių ir inventoriaus;

32.5. durys yra rakinamos, apsaugant nuo pašalinių asmenų patekimo;

32.6. įrengta su stogine, kad atliekos būtų apsaugotos nuo kritulių ir tiesioginių saulės spindulių, vėjo ir kitokio neigiamo aplinkos poveikio;

32.7. yra natūrali vėdinimo sistema;

32.8. saugykla aptverta ir pažymėta atitinkamais ženklais, kad į ją nepatektų pašaliniai asmenys, gyvūnai, paukščiai ar kiti gyviai. Saugyklos patalpų graužikų ir vabzdžių naikinimo darbai atliekami pagal Privalomojo profilaktinio aplinkos kenksmingumo pašalinimo (dezinfekcijos, dezinfekcijos, deratizacijos) tvarkos aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2009 m. vasario 2 d. įsakymu, reikalavimus.

33. Pašalinius infekuotų atliekų kenksmingumą pavojingos atliekos gali būti saugojamos iki 6 mėnesių, o nepašalinius kenksmingumo – iki 72 valandų.

34. Į saugyklą visos pavojingos atliekos turi būti pristatytos tinkamoje taroje, tinkamai supakuotos, paženklintos, vadovaujantis šiomis Taisyklėmis.

35. Atliekos saugykloje turi būti talpinamos tai atliekų rūšiai, kodu ir atliekos pavadinimu pažymėtose vietose.

36. Atliekos, kurioms netaikomi specialūs reikalavimai, laikinai gali būti laikomos rampoje, adresu Saulėtekio al. 7, Vilnius.

37. Į saugyklą patenkama (atrakinama), mechaniškai paspaudus kodo mygtukus. Pasikeitus įėjimo į saugyklą užrakto kodui, ar esant kitos aktualios informacijos, susijusios su patekimu į saugyklą, šią informaciją el. paštu darbuotojams pateikia GMC Darbuotojų saugos ir sveikatos specialistė (-as).

38. Studentai, įdarbinti arba neįdarbinti GMC, be lydinčio GMC darbuotojo negali patekti į saugyklą.

7. DARBUOTOJŲ SAUGOS IR SVEIKATOS REIKALAVIMAI

39. Darbuotojai, tvarkydami pavojingas atliekas, turi:

39.1. dėvėti chalatus ir pirštines, kai rūšiuojamos, pakuojamos, pavojingos atliekos, šalinamas jų

kenksmingumas bei jos gabenamos į pavojingų atliekų saugyklą;

39.2. dėvėti atitinkamas kaukes ar respiratorius, kai atliekami infekuotų atliekų nukenksminimo biocidais darbai ar pakuojamos cheminės atliekos;

39.3. dėvėti apsauginius akinius, neperšlampamas prijuostes, galvos apdangalus, respiratorius (kaukes), vienkartinės pirštines, kai tvarkant pavojingas atliekas yra rizika kontaktui su potencialiai infekuota medžiaga.

40. Darbuotojams, tvarkantiems atliekas, draudžiama:

40.1. rankomis nuimti panaudotas vienkartinį švirškštų adatas, jas ir kitus aštrius daiktus laužyti, lankstyti;

40.2. rankomis rinkti užterštus sudaužytus stiklinius daiktus, kurie turi būti renkami, valomi naudojant mechanines priemones (semtuvėlius, šepetis, žnyples, pincetus ir kt.);

40.3. atidarinėti vienkartinius kontenerius, juos tuštinti, valyti rankomis ar kitais profesinės ekspozicijos riziką keliančiais būdais;

40.4. rankomis smulkinti pavojingas atliekas;

40.5. valgyti ir gerti darbo vietoje.

41. Darbuotojai, tvarkydami pavojingas atliekas, turi laikytis teisės aktuose nustatytų reikalavimų.

42. Darbuotojas, susižeidęs aštriais instrumentais, daiktais, užterštais potencialiai infekuota medžiaga tvarkant atliekas, turi:

42.1. žaizdą ir odą, įvykus ekspozicijos incidentui, plauti tekančiu vandeniu ir muilu;

42.2. pranešti apie incidentą tiesioginiam vadovui.

43. Darbuotojai, kurių darbas yra susijęs su pavojingų cheminių medžiagų atliekų tvarkymu, privalo būti supažindinti su Darbuotojų apsaugos nuo cheminių veiksnių darbe nuostatais bei informacija, pateikta pavojingos cheminės medžiagos (preparato) saugos duomenų lape.

44. Asmenys, pažeidę šių Taisyklių reikalavimus, atsako įstatymų nustatyta tvarka.